

Öner, Mustafa (Ed.) (2023), *Türk Dünyası Şiir Antolojisi: Başkurt Şiiri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. 192 s.

MERVE ŞİMŞEK*

20. yüzyıl başında Başkurt edebiyatı gelişiminin yeni bir dönemine adım atılmıştır. Bu dönem edebiyatında halka yakınlaşma, dinî akımlardan temizlenme, halkçılık ve estetik anlayışın ön plana çıktığı görülmektedir. Zaman içerisindeki sosyal değişiklikler, toplumsal algılar edebî eserlerin içeriğini ve niteliğini belirlemiştir. 20. yüzyıl Başkurt millî edebiyatında şiirin niteliği ve içeriği de değişmeye başlamıştır. Şiirin içeriğinde didaktizm ve halkı yönlendirme etkin olmuştur. İçerisinde bulunan dönemin şartları şiirlere yansımıştır. Şiirlerde bireysellikten çıkılarak toplumsal gerçekçi örnekler verilmiş ve geniş kitlelere hitap edilmiştir. Şiirin ana teması

Baskurt yaşamının keskin meseleleridir. Bu duruma ek olarak II. Dünya savaşındaki kahramanlık anlatıları, asker psikolojisi gibi konuların da şiire dâhil edildiği görülmektedir. Başkurt şairler, dergi ve gazete sayfalarında Başkurt kimliklerini gizlemeyerek artık Başkurtça yazmaya, yazı diline halk dilinin gramer ve söz farklılıklarını eklemeye çalışmışlardır.

Prof. Dr. Mustafa Öner editörlüğünde hazırlanan *Türk Dünyası Şiir Antolojisi: Başkurt Şiiri* adlı eser, 2023 yılında yayımlanmıştır. Türk Dil Kurumu Yayınları tarafından yayımlanan eser 192 sayfadan oluşmaktadır. İçindekiler kısmının hemen ardından Çağdaş Türk Yazı Dilleri Bilim ve Uygulama Kolu Başkanı Prof. Dr. Hülya Kasapoğlu Çengel'in *Sunuş* bölümü yer almaktadır. Eserde on üç şairin hayatları ve şiirleri incelenmektedir. Her şair kendine ayrılan bölüm içerisinde ele alınarak şairlerin fotoğraflarına da yer verilmektedir. Şairlerin sırası doğum yılları

* Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE. simsek-merve@hbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2472-230X

(Yazının Geliş Tarihi/Received Date: 03.08.2024, Yazının Kabul Tarihi/Acceptance Date: 07.09.2024)

esas alınarak verilmiştir. Gerekli görülen yerlerde dipnotla açıklamalar yapılmaktadır. Şiirlerin transkripsiyonu ve aktarımı Doç. Dr. Murat Özşahin ve Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Yasin Kaya tarafından yapılmıştır. On üç şairin hayatları ve şiirlerinin ele alındığı ilgili eserde on iki bölüm Doç. Dr. Murat Özşahin'e, bir bölüm Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Yasin Kaya'ya aittir. Murat Özşahin'e ait olan bölümler *Mecit GAFURİ*, *Seyfi KUDAŞ*, *Şeyhzade BABİÇ*, *Kadıyr DAYAN*, *Nazar NEJMİ*, *Musa GALİ*, *Engam ATNABAYEV*, *Remi GARİPOV*, *Ravil BİKBAYEV*, *Safvan ELİBAYEV*, *Kadim ARALBAYEV*, *Gölfıye YUNISOVA*'dır. Mehmet Yasin Kaya'nın bölümü ise *Mostay KERİM*'dir. Her bölümün sonunda *Kaynakça* yer almaktadır.

İlk ele alınan şair, *Mecit GAFURİ*'dir. Öncelikle M. Gafuri'nin hayatı, eserleri, eserlerinin kısa içerikleri ve edebiyatta ilke imza attığı önemli gelişmeleri anlatılmaktadır. Hemen ardından yedi şiirinin transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesine aktarımı yapılmaktadır. Her şiirin altında şiirin yazılış tarihi verilmektedir.

İkinci olarak *Seyfi KUDAŞ*'ın hayatı, şiirlerinin temaları ve Başkurt edebiyatına katkıları anlatılmaktadır. S. Kudaş'ın beş şiirine yer verilmektedir. Şiirlerin transkripsiyon ve Türkiye Türkçesine aktarımı yapılmıştır. Fakat bu bölümde şiirlerin yazılış tarihlerine yer verilmemektedir.

Üçüncü olarak ele alınan şair *Şeyhzade BABİÇ*'tir. Şairin hayatı, eserlerinde diğer şairlerden farklı olarak kullandığı üslubu ve dönemin şartlarına göre eserlerinin temalarında görülen değişimden bahsedilmektedir. Şairin beş şiirine yer verilmektedir. Diğer bölümlerde olduğu gibi transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesine aktarımı yapılmıştır. Ele alınan şiirlerin tarihleri bulunmamaktadır.

Piyesleri ve çocuk edebiyatına katkıları ile bilinen *Kadıyr DAYAN*'ın hayatı ve şiirlerine dördüncü olarak yer verilmektedir. Şairin yedi şiirinin transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesine aktarımı yapılmıştır. Şiirlerde Başkurt kültürünü yansıtan sözcükler dipnot yöntemiyle açıklanmıştır. Kullanılan kaynakların listesine yer verilerek diğer şaire geçilmiştir.

Beşinci bölümde *Nazar NEJMİ*'nin hayatı, Başkurt edebiyatına katkıları ve önemli şiirleri hakkında kısa bilgiler verilmektedir. Şairin altı şiirinin transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesine aktarımı bulunmaktadır. Bu bölümde şiirlerin yazılış tarihlerine de yer verilmektedir. Şiirin daha net anlaşılması için aktaranın notları dipnot şeklinde verilmiştir.

Altıncı olarak incelenen şair *Mostay KERİM*'dir. Şairin hayatı, aldığı ödülleri, eserlerinin temasının nasıl şekillendiği anlatılmaktadır. Şiirin dört şiirinin transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesine aktarımı verilmektedir. Aktarılan şiirlerin yazılış tarihleri de bulunmaktadır.

Eserde ele alınan yedinci şair *Musa GALİ*'dir. Diğer bölümlerde olduğu gibi şairin hayatı, önemli eserleri anlatılmaktadır. Şairin dört şiiri ve şiirlerin yazılış tarihleri verilmektedir.

Sekizinci bölümde *Engam ATNABAYEV*'in hayatı, şiirlerinin yanı sıra piyesleri ve manzumeleri hakkında bilgi verilmektedir. Şairin layık görüldüğü ünvan ve ödüllerden de bahsedilmektedir. Atnabayev'in beş şiirinin transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesine aktarımı yapılmıştır. Şiirlerin altında yazılış tarihlerine yer verilmektedir.

Dokuzuncu olarak hayatına ve şiirlerine yer verilen şair *Remi GARİPOV*'dur. Şairin hayatı, eserleri ve etkilendiği akımlar hakkında bilgiler verilmektedir. Altı şiirinin transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesine aktarımı yapılmıştır. Şiirlerin hemen altında yazılış tarihleri de bulunmaktadır.

Yakın dönem şairlerinden *Ravil BİKBAYEV*'e onuncu sırada yer verilmiştir. İlk olarak şairin hayatı, Başkurt şiirine katkıları ve bilimsel çalışmalarından bahsedilmektedir. Beş şiirinin transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesine aktarımı yapılmıştır. Şiirlerin yazılış tarihlerine yer verilmemektedir.

On birinci olarak ele alınan şair *Safvan ELİBAYEV*'dir. Yakın dönem şairlerinden olan Elibayev'in hayatı, eserleri, eserlerinin temaları, modern Başkurt şiirine katkıları anlatılmaktadır. Beş şiirine yer verilen şairin şiirlerinin yazılış tarihi yer verilmemiştir.

Modern Başkurt şiirine katkı sağlayan *Kadim ARALBAYEV*, eserde yer verilen on ikinci şairdir. Hâlâ hayatta olan Aralbayev'in öncelikli olarak hayatı, şiirlerinin yıllar içerisinde değişen temaları ve şiir kitaplarının listesi verilmiştir. Dört şiirinin transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesine aktarımı yapılmıştır. Bir şiirinin yazılış tarihi belirtilmiştir. Gerekli görülen durumlarda dipnot sisteminden faydalanılmıştır.

Eserin on üçüncü ve son şairi *Gölfiye YUNISOVA*'dır. 75 yaşında olan şairin öncelikle hayatı, çocuk edebiyatına katkıları, şiirlerinin ana temaları ve kitaplarının listesi verilmiştir. Yunisova'nın yedi şiirinin transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesine aktarımına yer verilmektedir. Gerekli görülen yerlerde dipnotla açıklamalar verilmiştir. Fakat bu bölümde şairin şiirlerinin tarihine yer verilmemektedir.

Türk Dünyası Şiir Antolojisi Başkurt Şiiri adlı eser, Türk Dili ve Edebiyatı, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümleri ve şiir sevenler için önemli bir gelişmedir. Şiirler, transkripsiyon ve Türkiye Türkçesi aktarımları şeklinde verilmiştir fakat Başkurt Türkçesi alfabesiyle yazılmış asıl şiirlerin de verilmesi eserden sağlanılacak olan istifadeyi artıracaktır. Son olarak verilen şiirler içerisinde kimi şiirlerin yazılış tarihi verilirken kimi şiirlerin yazılış tarihi verilmemektedir. Tarihi verilmeyen şiirlerin neden verilmeyeceği açıklamasının yapılması küçük fakat şair ve şiir hakkında bilgi edinilebilecek bir detaydır. Editör Prof. Dr. Mustafa Öner'e, bölüm yazarları Doç. Dr. Murat Özşahin ve Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Yasin Kaya'ya, Türk Dil Kurumu Yayınlarına Başkurt Türkçesi alanına sundukları değerli çalışma için teşekkür ediyoruz.